

POSTANOWIENIE

24 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku B.S.

z udziałem D.B.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej B.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 15 maja 2024 r., V Ca 102/23,

- 1) zwraca pełnomocnikowi uczestnika pismo z 2 sierpnia 2024 r. zatytułowane „odpowieź na skargę kasacyjną”,**
- 2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 15 maja 2024 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z wniosku B.S. z udziałem D.B. o stwierdzenie nabycia spadku, na skutek apelacji wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim z 30 czerwca 2022 r., I Ns 375/20, oddalił apelację (pkt 1); zasądził od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwotę 360 zł wraz z należnym podatkiem VAT, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej (pkt 2).

Wnioskodawczynie wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu drugiej instancji, zaskarżając to postanowienie w całości i wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości jak również o uchylenie poprzedzającego

go postanowienia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi *a quo* a także o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Niezależnie od wskazanego wyżej wniosku o wydanie orzeczenia kasatoryjnego, wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w sposób wskazany w skardze kasacyjnej.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca nie wskazała wyraźnie żadnej z przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Podniosła natomiast, że wnosi o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania (art. 385 oraz art. 378 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c.) oraz naruszenie prawa materialnego (art. 931 k.c.). Bazując na treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy przyjął, że przyczyną kasacyjną, na którą powołała się skarżąca, jest oczywista zasadność skargi.

Uczestnik, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu ustanowionego przed 1 lipca 2023 r., złożył odpowiedź na skargę kasacyjną wnioskodawczyni, w której wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za postępowanie przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W punkcie 1. postanowienia Sąd Najwyższy zwrócił pełnomocnikowi uczestnika pismo z 2 sierpnia 2024 r. zatytułowane „odpowiedź na skargę kasacyjną”. Pełnomocnik z urzędu został ustanowiony dla uczestnika postanowieniem z 27 maja 2021 r. wydanym przez Sąd pierwszej instancji (k. 49v). Art. 91 pkt 1 k.p.c. w brzmieniu: „Pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do: wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając powództwa wzajemnego, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jak też

wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy” obowiązuje od 1 lipca 2023 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 614). Zgodnie z natomiast z art. 118 § 2 k.p.c. adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę w zakresie wynikającym z art. 91, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zmiana zakresu pełnomocnictwa procesowego, wynikająca z nowego brzmienia art. 91 pkt 1 k.p.c., znajduje zastosowanie do pełnomocnictw udzielonych po dniu jej wejścia w życie (zob. np. postanowienia SN: z 14 listopada 2024 r., I CSK 942/24; z 25 października 2023 r., III CZ 238/23). W analogiczny sposób należy ocenić zakres umocowania pełnomocnika z urzędu ustanowionego postanowieniem wydanym przed 1 lipca 2023 r. (zob. np. postanowienie SN z 28 maja 2025 r., I CSK 4059/24). W konsekwencji, pismo z 2 sierpnia 2024 r. zatytułowane „odpowiedź na skargę” podlegało zwrotowi z uwagi na to, że zostało wniesione przez pełnomocnika z urzędu niemającego umocowania do reprezentowania uczestnika w postępowaniu kasacyjnym.

Zwrot pisma powodował jednocześnie, że nie było potrzeby orzekania o wniosku o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu zawartym w odpowiedzi na skargę.

Niezależnie od powyższego wniosek ten i tak nie zasługiwałby na uwzględnienie.

Po pierwsze, wniosek kosztowy został powiązany wyłącznie z wnioskiem o oddalenie skargi (sformułowanym na wypadek przyjęcia skargi do rozpoznania). Takie rozstrzygnięcie w sprawie nie zapadło, a podzielić należy prezentowany w orzecznictwie pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie (uczestnikowi postępowania), która w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o przyznanie tych kosztów łączy ze wskazanymi przez siebie - innymi – rozstrzygnięciami (postanowienia SN: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01; z 8 sierpnia 2012 r., II CSK 112/12; z 14 kwietnia 2023 r., I CSK 3486/22).

Po drugie, we wniosku kosztowym nie wskazano ani od kogo, ani na rzecz kogo koszty te miałyby zostać zasądzone. Tymczasem inne podmioty są zobowiązane i uprawnione do zwrotu kosztów, w tym obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu, gdy obowiązek pokrycia tych kosztów spoczywa na przeciwniku strony zastępowanej przez pełnomocnika z urzędu, a inne, kiedy obciążają one Skarb Państwa. Wniosek pełnomocnika z urzędu powinien konkretyzować zarówno zobowiązanego jak i uprawnionego (zob. postanowienia SN: z 18 września 2017 r., V CSK 677/16; z 8 sierpnia 2019 r., III CSK 329/18).

Natomiast skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz Państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi

element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Jak wskazano powyżej, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje, że intencją wnioskodawczyni było powołanie się na przyczynę kasacyjną w postaci oczywistej zasadności skargi.

Na tle tej przesłanki w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie każde naruszenie prawa, nawet oczywiste, przesądza o zasadności skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN: z 15 lutego 2007 r., V CSK 485/06; z 3 marca 2020 r., V CSK 75/19). Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonego przepisu prawa nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem mimo takiego naruszenia prawa, orzeczenie może być prawidłowe (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 6 listopada 2020 r., III CSK 110/20). Przesłanka „oczywistej zasadności skargi kasacyjnej” nie odpowiada bowiem w pełni przesłance „oczywistego naruszenia prawa” przez wydanie zaskarżonego orzeczenia (postanowienie SN z 20 lutego 2008 r., V CSK 512/07).

Na gruncie przedmiotowej przesłanki chodzi o szczególne, kwalifikowane, wręcz rażące wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, bez wnikliwego wgłębiania się w merytoryczną analizę trafności orzeczenia (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 7 października 2010 r., I CSK 189/10; z 28 lipca 2011 r., I CSK 77/11), o wyraźny i istotny błąd z zakresu prawa procesowego lub materialnego, który może mieć wpływ na wynik sprawy (postanowienie SN z 26 kwietnia 2012 r., II CSK 640/11).

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca wskazała w pierwszej kolejności, że przyjęcie przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń

faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, stanowiło rażące naruszenie wskazanych przez wnioskodawczynię przepisów postępowania. W ocenie skarżącej, Sąd *ad quem* powinien przeanalizować i zweryfikować wszystkie zarzuty apelacyjne, w tym dotyczące sprzeczności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym oraz zarzuty dotyczące dowolnej, a nie swobodnej, oceny dowodów.

W apelacji od postanowienia Sądu pierwszej instancji wnioskodawczyni sformułowała m.in. zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodu w postaci opinii biegłego z zakresu pisma ręcznego oraz powiązany z nim zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że testament spadkodawcy nie został w całości nakreślony pismem pochodzącym od spadkodawcy. Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia odniósł się do powyższych zarzutów wskazując, że, w jego ocenie, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny dowodu z opinii biegłego, z której wynika, że testament z 30 września 2017 r. nie został sporządzony w całości przez tę samą osobę. Sąd *ad quem* wskazał również, że nie znajduje podstaw do podważenia tej opinii, która, w ocenie Sądu drugiej instancji, została sporządzona w sposób zrozumiały i jasny. Nie ma zatem racji skarżąca podnosząc, że Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji bez dokonania jakichkolwiek rozważań w tym zakresie.

Jako drugą okoliczność, mającą świadczyć o oczywistej zasadności skargi, wnioskodawczyni wskazała naruszenie art. 931 § 1 k.c. poprzez stwierdzenie nabycia spadku po spadkodawcy na podstawie ustawy a nie na podstawie testamentu. Przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że w sprawie doszło do dziedziczenia na podstawie ustawy a nie testamentu jest konsekwencją ustalenia przez Sąd, że testament holograficzny, na który powoływała się powódka, nie został w całości spisany własnoręcznie przez spadkodawcę. Tym ustaleniem faktycznym Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Jednocześnie, Sąd Najwyższy wskazał już powyżej, że skarżąca nie przedstawiła argumentów świadczących o tym, że Sąd drugiej instancji dopuścił się zarzucanych przez nią naruszeń przepisów postępowania nie rozważając, w ocenie

skarżącej, w sposób dostateczny, sformułowanych przez nią w apelacji zarzutów dotyczących oceny dowodu z opinii biegłego i błędnych ustaleń faktycznych.

W konsekwencji należy stwierdzić, że wnioskodawczynie nie zdołała wykazać, że wniesiona przez nią skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[SOP]